

27.23x33.11	1/2	עמוד 20	ישראל היום! - השבוע	21/05/2021	77361162-3
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

” הקשר שלנו לארץ הזאת הוא בכלל לא טבעי

”אם בכל הזדמנות טורחים להצהיר שישראל היא מולדתנו, נראה שאנחנו לא ממש בטוחים בכך” • אחרי ששיעורי המורשת שלו בכאן 11 צברו מאות אלפי צפיות, החליט נתנאל אלינסון להתמקד בסוגיות העומק שלנו בספרו ”קיצור תולדות הישראליות” • בראיון הוא מציע מהו שורש הוויכוח בין הימין לשמאל (”הכל מתחיל בסוג הציונות”) • מנתח את רצוננו להידמות לאירופאים (”לא סתם הרצל אמר 'בבזל ייסדתי את מדינת היהודים'”) • ומספר כיצד אזורי הארץ מעצבים אופי (”אנשים נמשכים למקום שמתאים לנטיותיהם”)

מדי פעם הוא עוצר להתנצל על הנאום הארוך, עיניו שוב מחייכות, אבל הוא לא מצליח לעצור את עצמו מלפצוח בנאום נוסף. הבשורה הזו מפעמת בו ומלהיבה אותו. לכן כתב עליה ספר.

הישרדות וקשר לא נורמלי

אלינסון מראה לי את המפה המפורסמת של בינטיי נג מ'1581, שבה מצוירות שלוש היבשות כעלים סביב עיגול מרכזי שהוא ישראל. ”לפי המפה הזאת, האימהות שלנו הן אומות העולם, והקשר שלנו אליהן הרבה יותר חזק. זה לא סתם שצעירים ישראלים מטיילים בעולם בכמויות לא פרופורציונליות לגודל האוכלוסייה כאן. זה לא מקרי שבתחילת המאה הקודמת הרצון היהודי היה להיות גרמני יותר מהגרמני. כשיצאנו ממצרים והיינו במדבר, הרצון שלנו לא היה להגיע לארץ ישראל אלא ההפך, 'ניתנה ראש ונשובה מצרים'. אנחנו שואפים כל הזמן לחזור אל מתחת לסינר של אמא. אנחנו רוצים להיות בבליים, או פרסים, או מצרים או אירופאים. הרצון הזה נמצא בתשתית ההיסטוריה שלנו.”

אלינסון מביט בפניי המוועזעות, ומתעקש שהוא לא מחדש כלום. כל מה שהוא אומר נמצא בתת-המודע שלנו. נניח שזה נכון. אבל הסיבה שמה שהו נמצא בתת-המודע שלנו היא כי אנחנו לא יכולים להתמודד איתו במודע. זה מאורד קשה.

”זה מאורד קשה ומאורד יפה. הסיבה שאנחנו שורדים כל כך הרבה זמן היא בזכות הקשר הלא נורמלי הזה. הסוד של עם ישראל הוא שהוא לא נולד בארץ. החיי סרון שלנו הוא היתרון שלנו. זה שהארץ שלנו היא לא המולדת שלנו זה מה שמאפשר לנו שיהיה לנו קיום בגלות גם בלי מולדת. קיום שהוא הרבה פעמים פחות טוב, אבל עדיין אפשרי.”

ללימודי המזרח התיכון, ולא מפי מי שמגדיר את עצמו ”הכי שייך לכאן בעולם”, ומצהיר שמעולם לא יצא את גבולותיה.

אלינסון מנסה להסביר: ”אני ראש מדרשת הערבה. כשהחבר'ה שלי עובדים בחקלאות, אני רוצה שהם יעברו הכי טוב שאפשר. בשביל זה אני צריך להרכיב בהם את תורת העבודה, להרצות להם על א"ד גורדון, ולהסביר להם על חשיבות החקלאות.”

בסדר, אז אנחנו לא הכי טובים בחקלאות או בלחימה, יותר בניהול. זה לא אומר שזאת לא המולדת שלנו. ”אני טוען שיש לנו קשר חזק מאוד עם הארץ הזאת, אבל לא קשר של עם למולדתו. במגילת העצמאות כתוב 'ארץ ישראל קם העם היהודי', אבל זה פשוט לא נכון. עם ישראל נולד שלוש פעמים, ואף לא אחת מהן בארץ ישראל. הלידה הראשונה – במצרים. הפעם השנייה היא בגלות בבל. והלידה השלישית שלנו היא באירופה. הרצל כותב ביומן: 'בבזל ייסדתי את מדינת היהודים'. זה לא סתם וזה לא מקרי. לא מדובר על משהו פורמלי אלא מהותי: הלאומיות החדשה שלנו מלאה ברעיונות אירופיים.”

”כלומר, אנחנו נולדים בגלות ובאים לארץ, ולכן ארץ ישראל היא לא המולדת שלנו. אז אם היא לא מולדת, מה היא כן? אם תסתכלי אצל כל הנביאים זה לא יחס של מולדת אלא יחס של נישואים. 'כי יבצע בחור בתולה, יבצע לך בְּיָמֶיךָ, ומשֹׁשׁ חֶתֶן עַל כֶּלֶה יִשֵּׁשׂ עֲלֶיךָ אֶלְהֶיךָ', אומר ישעיהו, וזה יחס מדהים. יחס של איש ואישה שונה במהותו מקשר של אמא ובן. זה קשר של בחירה. והבחירה הזו היא דו־סטריית. כמו שמסבירים לנו כשאנחנו נכנסים לארץ, תהיו ראויים – תהיו פה. לא – לא.”

אלינסון מסביר את כל זה בהתרגשות, בלי עציץ רה. הכל מסודר אצלו בראש, כולל ציטוטים ומובאות מחז"ל, מהרצל, מהוגי העלייה השנייה ומעוזי חיטמן.

”מי שמסתכל בקורות העם הזה רואה שהשבטיות הישראלית היא לא באג בייצור או מוטציה בדנ"א שלנו, אלא היא הדנ"א שלנו. בניגוד לנאום ריבלין, אני חושב שהשבטיות שלנו היא הסיכוי הגדול שלנו”

קרני אלדד

צילום: שריה דיאמנט

אנחנו העם היחיד שטורח בכל נאום והצהרה להיזכר שישראל זו המולדת שלנו. אם משהו צריך להסביר משהו כל כך הרבה פעמים, זה אומר שהוא לא ממש בטוח בזה. כלומר, הקשר שלנו לארץ הזאת הוא בכלל לא טבעי.”

כך פותח נתנאל אלינסון את הפגישה שלנו. אלינסון, איש מרשים, ג'ינג'י לחלוטין, פניו עטורות זקן ומתחתיו חיוך תמידי. עיניו חכמות. הוא בן 37, נשוי לנטע, מט-פלת ברפואה משלימה, ואב לחמישה, גר במושב ספיר שבערבה. למרות שהוא נטע גדול ביישובים דתיים בשומרון, הוא לא חובש כיפה, אבל לפני שהוא אוכל תמר, הוא ממלמל ברכה לתוך השפם. מה שנקרא היום ”מורכבות דתית”.

אם אלינסון נראה לכם מוכר, זה בטח כי אתם נמנים עם מיליון הצופים של הסרטונים שלו בכאן 11. בסרטוניים הוא מתמצת שיעורים שלו לחמש דקות, שיעורים שנותנים זוויות מקוריות על הארץ ועל המורשת שלנו. בסרטון המדבר על אפיית מצות, למשל, הוא מדגים איך אבותינו אפו מצות, וברוך זו מעמיק את הדיון על פערי התרבות בין מצרים, ”עם אוכלי הלחם”, החקלאי, לבין עם ישראל הנווד.

אנחנו נפגשים לרגל צאת ספרו החמישי, ”קיצור תולדות הישראליות” (הוצאת ידיעות ספרים), העוסק בסוגיות העומק של החברה בישראל ומנסה לעשות את מה שיוכל נח הררי עשה לתולדות העולם, בהתמקדות באלה הישראליות.

בשיחתנו אנחנו עוסקים בקשר שלנו עם הארץ, שלפי דברי הפתיחה המערערים, נשמע שיצאו מפי דוקטור

27.32x32.56	2/2	עמוד 21	ישראל היום! - השבוע	21/05/2021	77361163-4
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

יהושע, שכותב ספר בשם 'בשבח הנורמליות', שמדבר בריוק על הסיפור הזה.

הכל על הקומזיץ

אלינסון, כאמור, מתעקש ששאלת המולדת היא הוויכוח הגדול של הציונות, שנמצא מתחת לפני השטח של כל ויכוח מהותי אחר. הוא מספר שהוא נפגש עם צעירים רבים מכל הגוונים, ובסופו של כל ויכוח מגיי עים לביטוי הנפיץ של "עם סגולה", שמבחינתו לא חייב להיות קשור לאל או לדת. בדיונים רבים השאלה הבסיסית הזאת עולה שוב: האם באנו להיות עם ככל הגויים או שיש לנו תפקיד מעבר לכך?

ואם חשבתם שכאן נגמרות השאלות הנפיצות והמיטלטלות בספר, טעיתם בגדול. פרק אחד מנתח איך כל אזור בארץ מעצב אנשים באופן שונה.

זה לא הפוך? שאנשים שונים נמשכים לנוף שרדי? מזה להם?

"זה ביחה. אנשים נמשכים למקום שמתאים לנטיותיהם הטבעיות. למשל, יש פסוק בספר שמואל שמדבר על דוד המלך בדרכו למדבר יהודה, ואומר 'ויקבצו אליו כל איש צר ומצוק'. כלומר, מי מצטרף אלי? אנשים שהנפש שלהם במצוקה. ולאן הם הולכים? 'על פני צורי היע' לים'. בקניונים המטורפים האלה של מדבר יהודה. אנשים שהנפש שלהם במצוקה הולכים למקומות המצויקים.

"אנשי מישור החוף, בכל העולם, לא דווקא בישראל, הם אנשים שפתוחים יותר לתרבויות העמים. הרמוק רטיות הגדולות בעולם מוקמות בארצות חוף. יש לזה כמוכנ גם סיבות גיאוגרפיות, כי כשאני יושב בהר - יש לי יותר הגנה. כשאני יושב בחוף אין לי. יש לי מסכה, יש לי דיפלומטיה. אני חייב לדעת לתקשר עם הרבה אנשים. בהרים תמיד ישבו אנשים יותר סגורים. אפשר לעבור כך בכל האזורים בארץ ולנתח איזה אופי נוצר למי שגר בהם."

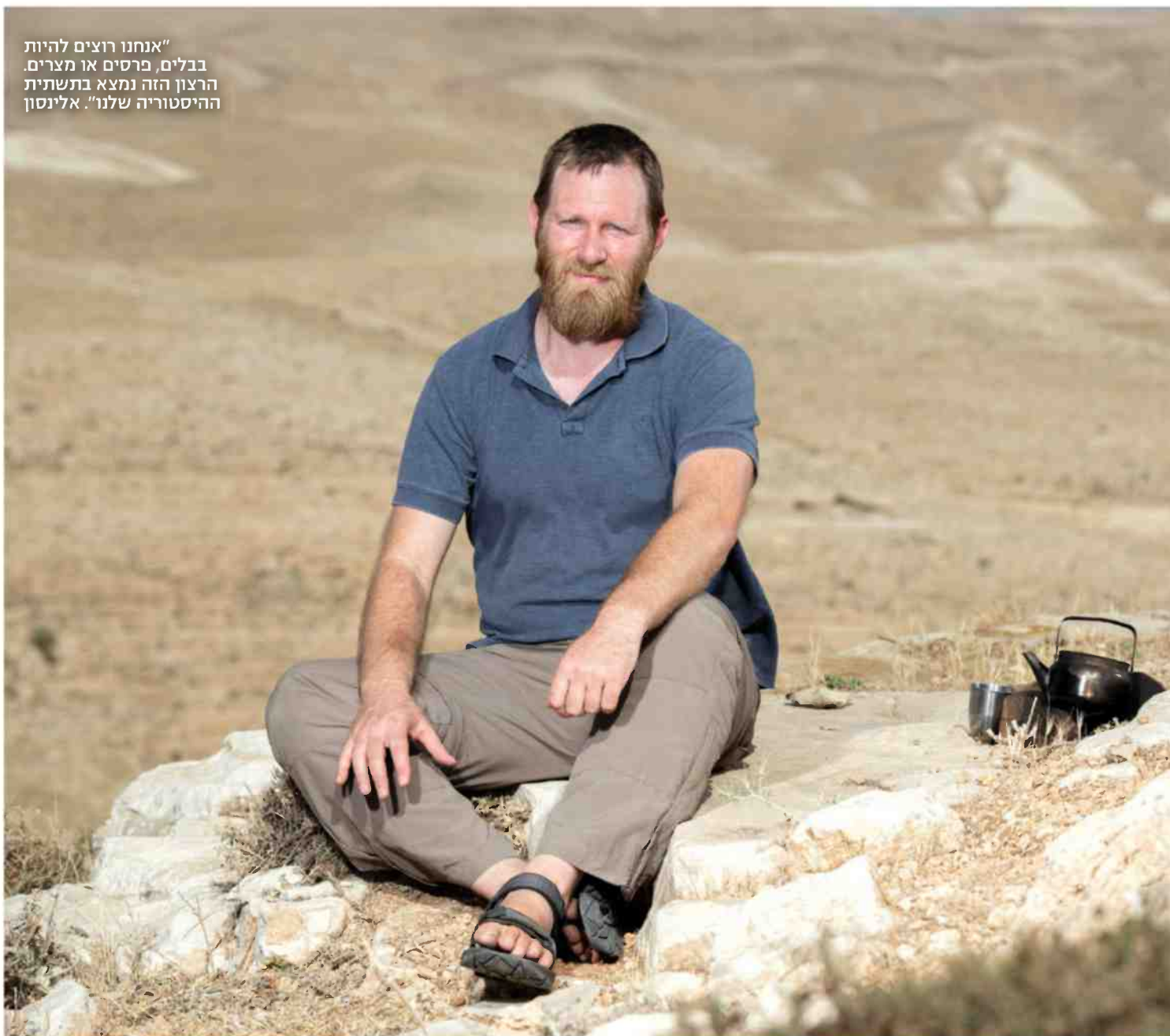
בספרו כותב אלינסון על הפילוג בעם, ומנסה גם למי צוא לו פתרון ולפעול להשגתו. "המוטיבציה שלי לקום בכל בוקר זו השבטיות הישראלית", מצהיר אלינסון. הוא מביא את ירון לונדון ואמירתו לאחר אסון מירון כדוגמה לכמה העם משוסע ונפרד, ומסביר שהוא חולק על נאום השבטים של הנשיא ריבלין, שהציג את חלקי החברה הישראלית כרע הכרחי.

"מי שמסתכל בקורות העם הזה רואה שהשבטיות הישראלית היא לא באג בייצור או מוטציה בדנ"א שלנו, אלא היא היא הדנ"א שלנו. מהיום שהעם הזה נוצר הוא שבטים שבטים. בניגוד לנאום ריבלין, אני חושב שהשבטיות שלנו היא הסיכוי הגדול שלנו. רק בגלל השונות והמגוון שלנו אנחנו מצליחים להביא כל כך הרבה קולות. "במקביל, האתגר הוא לגרום לשבטים האלה להתאחד. לפני שנה הוצאתי סרטון, שבו נתתי ניתוח היסטורי על כך ששתי המדינות הקודמות שהיו לנו כאן התחילו להיחבר בשנת ה'73 להקמתן, ותמיד במלחמות אחים. מאות אלפים צפו בו. אמנם השבר התחיל בפעמיים הקודמות במלחמות אחים, אבל החורבן הגיע בסוף מאויב חיצוני שניצל את החולשה: המצרים, הבבלים והרומאים. גם היום, האחדות והחוסן הם לא פרוויליגיה.

"כל שבט מציל אותנו בעצם מנטיית ההידרדרות שלנו. הוא מאזן את ההקצנה שלנו לכיוון מסוים. כלור מה, לכל שבט יש הדברים שבהם הוא יכול להועיל אבל אותו דבר בהקצנה הופך ליסוד שלילי. למשל, הלאומיות היא דבר בריא, אבל היא יכולה להפוך ללאומנות שהורסת ושורפת. האוניברסליות של שבטי השמאל נהדרת ונפלאה, אבל יכולה להוביל לאובדן זהות ולהרס עצמי."

הבנתני. זה ברמת האידיאל. מזה תכלס? "קומזיץ", הוא אומר ומחייך, "בעמותות 'רוח הערבה' שהקים אבישי ברמן ושבה אני פועל, אנחנו מתחילים עכשיו במיזם שנועד להפגיש את השבטים השונים בחי ברה הישראלית. זה מפגש של קבוצות בשטח, לא איזה לימוד בחדר עם דף מקורות.

"הרעיון הוא להפגיש ביום-יום מסות של אנשים לכמה מפגשים קצרים עם שבטים אחרים: סיור בבני ברק, סיור בעוטף עזה, בשומרון, בכפר ערבי בגליל, במדבר, ובשיחות עם אנשי הייטק תל אביבים. קראנו לזה קומזיץ, שזו מילה ביידיש שאומרת 'בוא שבו'. כולם מוזמנים לשבת ולהיפגש. כך הופכים את מדורת השבט למדורת השבטים, שבה כולם מרגישים בנוח." ●

"אנחנו רוצים להיות בבליים, פרסים או מצרים. הרצון הזה נמצא בתשתית ההיסטוריה שלנו." אלינסון

"הסוד של עם ישראל זה שהוא לא נולד בארץ. החיסרון שלנו הוא היתרון. זה שהארץ שלנו היא לא מולדתנו, זה מה שמאפשר קיום בגלות גם בלי מולדת. קיום שהוא הרבה פעמים פחות טוב, אבל עדיין אפשרי"

הרצוג שאין שום ביסוס מדעי ארכיאולוגי לתנ"ך, ומגיע למסקנה שאנחנו צאצאי הכנענים. כלומר - כנען היא אמה שלנו, אנחנו חיים במולדת שלנו. אני נורמלי, כמו כל העולם. הגרמני צמח בגרמניה, הקנייתי בקניה, ואני בכנען, תבנית נוף מולדתי. אני לא שונה מכם.

"זה נראה כאילו זה סתם ויכוח ארכיאולוגי, אבל אני מראה שזה הוויכוח הכי עמוק בעיניי בחברה בישראל, שאלה שקודמת לימין ושמאל, קודמת לדתיים וחילוניים. איזה סוג ציונות יש פה, ומה באנו לעשות בארץ. האם באנו להיות עם ככל העמים, עם שכל שאיפותיו זה להיות עם נורמלי, שזה בסדר, או עם שהקיום שלו הוא לא נורמלי?"

"ולמה זה הוויכוח הכי גדול? הרצל אומר שבאנו לפה להיות מדינת מופת, להיות אור לגויים. ו'בוטינסקי בצד של הרצל. הוא אומר שמדינת ישראל עומדת להיות חממת הניסויים של העולם. אחד העם, המתנגד הגדול של הרצל, יותר קיצוני משניהם, אומר שאם כל הסיבה לכך שאנחנו עולים לארץ ישראל היא להיות עם ככל העמים - עדיף שניכחד בגלות. בן-גוריון גם בצד הזה. יש כאן ימין, שמאל, דתיים, חילונים, לא משנה. כולם מסכימים שבאנו לעשות פה משהו ייחודי: מדינת מופת, אור לגויים, עם סגולה, לא משנה איך את קוראת לזה. "בצד השני, יבואו אנשים כמו ברנר ויגידו: הדבר הזה זה האסון הכי גדול שלנו. ברנר כועס על העניין הזה של 'אתה בחרתנו' שיש בתפילה. הוא טוען שהנבדל לות שלנו, התחושה שאנחנו מיוחדים, היא האסון שלנו. מבחינתנו, מה אנחנו באים לעשות בארץ ישראל? להיות עם ככל העמים. פינסקה זה שמקדים את הרצל, אומר אותו דבר: אתם יודעים למה אני רוצה מדינה? לא כדי להיות אור לגויים. ההפך. לכל עם בעולם יש מדינה, ואני רוצה מדינה בשביל להיות עם נורמלי. הממשיכים הגדולים שלהם בתרבות הישראלית הם עמוס עוז וא.ב.

הארץ הזאת היא אהבתנו הגדולה. רק בה נוכל לשגשג, אבל סוג הקשר שהצבעתי עליו, מראה שהקשר שלנו לארץ לא יכול להיות מובן מאליו. הוא דורש הרבה השקעה יומיומית - ממש כמו בזוגיות.

"ואז אנחנו חוזרים לארץ אחרי גלות ארוכה, והקשר איתה קשה. העלייה הראשונה ממשיכה בהרבה מובנים את הקיום היהודי הגלתי רק כאן, בארץ. באה העלייה השנייה, וחבריה צריכים לעשות מאמץ עליון, ואני אפילו אגיד - לא הגיוני, שבביל להחזיר אותנו ל'דת העבודה'. הכל נורא הרואי. מה קרה? כל העמים בעולם עובדים בחקלאות! אבל הקשר לאדמה הזאת לא טבעי לנו."

אבל להגיד שזאת לא המולדת שלנו זה מאוד מפיחיד. כי אם זאת לא המולדת שלנו, אז יש קיים לכל האויבים שלנו.

"הארץ לא שייכת לנו, אבל אנחנו שייכים אליה. אני לא אומר שאנחנו לא צריכים להיות פה. אני מאוהבי הארץ, הכי שייך לפה שיש. ולא רק אני, אנחנו כעם, לא יכולים לקיים את מי שאנחנו מחוץ לארץ. אבל הארץ הזאת היא לא בעלותנו, היא לא שייכת לנו במונח הזה. גם התנ"ך אומר את זה: אם תהיו ראויים לה - תהיו פה. ואם היא היתה בעלותנו, לא היה התנאי הזה."

אלינסון מסביר שהתנועה הכנענית הקדימה את האקדמיה ב'40 שנה. האקדמיה שרותמת את המדע למטרותיה האידאולוגיות, כמו זאת שבאוניברסיטת תל-אביב או בבן-גוריון. "אם תבואי היום לאוניברסיטאות האלו ותגידו להם שיצאנו ממצרים, הם יצחקו לך בפנים. לשיטתם, יציאת מצרים בוודאי לא היתה, וגם לא כל הנרודים במדבר. או מאיפה אנחנו? מי זה עם ישראל? זרם מאוד מרכזי במחקר אומר היום שאנחנו צאצאי הכנענים". אלינסון שולף את הטלפון הנייד, מחפש ומראה לי מאמר של פרופ' זאב הרצוג מאתר "הארץ" תחת הכותרת "אין ממצאים בשטח". "במאמר זה מסביר פרופ'